

Malmö stad

Miljöförvaltningen

Tjänsteskrivelse

Datum: 2025-06-02

Vår referens:
Caroline Tandefelt Enhetschef

Epost:
caroline.tandefelt@malmo.se

Diarienummer:
MN-2025-5539

Remiss gällande statliga utredningen - En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem (SOU 2025:14) - remiss från kommunstyrelsen STK-2025-819

Sammanfattning

Miljöbrottslighet är ett växande problem, både nationellt och internationellt och bedöms vara en lukrativ verksamhet för kriminella aktörer, då upptäcktsrisken är låg och straffsanktionerna inte är ändamålsändliga eller effektiva för att komma åt denna brottslighet.

Utredningens uppdrag har varit att se över det miljörättsliga sanktionssystemet och hur samhällets bekämpning av miljöbrottslighet kan stärkas. Översynen av miljöstraffrätt syftar till att göra sanktionssystemet mer effektivt och ändamålsenligt och förbättra samhällets möjlighet att förebygga, upptäcka, utreda och lagföra miljöbrott.

Miljöförvaltningen ser positivt på förslagen som helhet, men ser även att det kan innebära konsekvenser för den kommunala tillsynen, vilket behöver beaktas i vidare hantering och implementering av förslaget.

Förslag till beslut

Miljönämnden föreslås besluta

1. Miljönämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelsen, daterad 2025-06-02
- Förslag till yttrande, daterat 2025-06-02

Beslutsplanering

Miljönämnden 2025-06-12

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt den statliga utredningen *En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem*, SOU 2025:14 till miljönämnden för yttrande. Svar önskas senast 2025-06-27, anstånd har begärts men inte beviljats.

Bakgrund

Utredningens uppdrag har varit att se över det miljörättsliga sanktionssystemet och hur samhällets bekämpning av miljöbrottslighet kan stärkas. Översynen av miljöstraffrätten syftar till att göra sanktionssystemet mer effektivt och ändamålsenligt och förbättra samhällets möjlighet att förebygga, upptäcka, utreda och lagföra miljöbrott. Uppdraget har bestått av fyra delar;

- Åtgärder för att förebygga miljöbrottslighet
- Åtgärder som förbättrar möjligheten att upptäcka, utreda och lagföra miljöbrottslighet
- Införa miljöstraffrättsliga sanktioner samt se över avgiftsnivåerna
- Skärpa den miljöstraffrättsliga regleringen

Nedan följer en kort sammanfattning av utredningens fyra olika delar.

Åtgärder för att förebygga miljöbrottslighet

Utredningen konstaterar att det är långt mer effektivt att förebygga och motverka miljöbrottslighet genom tillsyn, än att utreda och lagföra. Av den anledningen föreslås en lämplighetsprövning när man ska starta en anmälningspliktig och tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet. Det föreslås även att om man tidigare underlåtit att anmäla sin verksamhet kan detta ligga till grund för att verksamheten inte får starta. Staten, kommuner, regioner och kommunalförbund är undantagna kraven på lämplighetsprövning.

Utredningen har även undersökt ett eventuellt kontantförbud för avfallshantering men slår fast att ett sådant förslag och behov bör i stället övervägas i lagen mot penningtvätt.

Åtgärder som förbättrar möjligheterna att upptäcka, utreda och lagföra miljöbrottslighet

Utredningen menar att en ökad möjlighet att upptäcka miljöbrottslighet, ligger i en väl fungerande tillsyn och där är ökad tillgång på information om verksamheternas historik avseende tidigare miljöbrott och överträdelser av miljöbalken, en möjlig åtgärd. Utredningen bedömer att registerslagningar skulle kunna utgöra ett effektivt verktyg. Ett nationellt tillsynsregister, tillgång till belastningsregistret och ett nationellt företagsbotsregister är åtgärder som skulle kunna effektivisera tillsynen, vid ärenden om straffrättsliga sanktioner. I svåra och komplicerade ärenden, gällande administrativa sanktioner där det exempelvis föreligger risk för hot, föreslås det att kommunen ska kunna föreslå att Länsstyrelsen tar över handläggningen, om Länsstyrelsen godtar det.

När det gäller en ökad möjlighet att utreda miljöbrottslighet, föreslås en ökad samverkan mellan brottsbekämpande myndigheter och tillsynsmyndigheter. Detta ska ske både på en nationell och regional nivå, genom att man inrättar samverkansfunktioner där Polismyndigheten föreslås ansvara för den nationella och Länsstyrelserna den regionala. De båda samverkansfunktionerna föreslås bland annat att ha till uppgift att löpande identifiera, kartlägga, ha informations- och kunskapsutbyte samt ta fram lägesbilder. Kommunerna skulle i så fall ingå i den regionala samverksamfunktionen. Man föreslår att dessa samverkansfunktioner ska vara författningsreglerade och att lägesbilderna ska inarbetas i tillsynsmyndigheternas tillsynsplan och behovsutredning.

Det föreslås även en ökad tillgång på kompetenshöjande insatser i miljöstraffrätt för domare, som ett led i att förbättra möjligheten att lagföra miljöbrott. Den föreslagna renodlingen av miljöstraffrätten förväntas även bidra till en ökad rättspraxis på området.

Införa miljöstraffsavgifter samt se över avgiftsnivåerna

Utredningen konstaterar att trots vetskapen om att det förekommer grov miljöbrottslighet med koppling till organiserad brottslighet, är detta inget som återspeglas i lagföringsstatistiken. En sanktionsväxling skulle kunna råda bot på detta fenomen, genom att mindre allvarliga överträdelser avkriminaliseras och i stället blir föremål för en administrativ sanktion, i form av miljöstraffsavgift. Straff bör som utgångspunkt förbehållas förfaranden som kan orsaka påtaglig skada och fara på miljöbalkens primära skyddsintressen eller som kräver straff enligt internationella förpliktelser. I dag är de enligt 29 kap i miljöbalken kriminaliserat med överträdelser avseende tillstånd, anmälan, godkännande, anmälan eller registrering för att bedriva viss verksamhet, villkorsöverträdelser, överträdelser av försiktighetsmått samt att inte förse vissa produkter eller objekt med viss märkning eller innehåll.

Utredningen föreslår att avgifterna ska höjas från minimumbeloppet idag som är 1000 kr till 5000 kr och att Naturvårdsverket ges i uppdrag att se över beloppsgränserna i sin helhet. Det föreslås att sanktionsavgifterna ska gå till staten likt nuvarande bestämmelser.

Skärpa den miljöstraffrättsliga regleringen

Utredningen föreslår i denna del att det ska införas en ny miljöstrafflag, som ska ersätta 29 kap i miljöbalken.

Det föreslås att straffskalorna för uppsåtligt miljöbrott, uppsåtligt artskyddsbrott, uppsåtlig miljöfarlig kemikaliehantering och uppsåtlig otillåten

avfallstransport skärps från böter eller fängelse i högst två år, till fängelse i tre år. Straffskalorna för grovt miljöbrott och grovt artskyddsbrott föreslås skärpas till åtta år.

När det gäller utredningens översyn av straffbestämmelserna föreslås ett förtydligat straffansvar. Skillnaden mot idag skulle i denna del betyda att det räcker med en abstrakt fara för skada, eller betydande olägenhet för straffansvar. Detta ökar möjligheten att lagföra den som exempelvis grävt ner farligt avfall i naturen, utan att det gått att fastställa faran eller skadan för miljön eller människors hälsa.

Utredningen föreslår att det ska införas ett nytt avfallsbrott, som ett komplement till miljöbrott. Införande av avfallsbrott syftar till att träffa de som ägnar sig åt att bortskaffa avfall på ett otillåtet sätt, exempelvis genom att dumpa, elda eller gräva ner avfall.

Ändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Konsekvensbeskrivning

Förslaget har en påverkan på miljönämndens verksamhet och ekonomi, genom att fler arbetsuppgifter tillkommer, varav vissa inte kan täckas med tillsynsavgifter. Den lämplighetsprövning och sanktionsväxling som föreslås, innebär initialt ett arbete med att ta fram mallar, rutiner och information till företagen. Vidare kommer kompetenshöjande insatser för inspektörerna behöva genomföras. Förslagen kommer även bidra till att fler beslut behöver delges för att sanktionsväxlingen ska få någon effekt. Kostnaden för denna arbetsuppgift kan inte täckas med avgifter och miljöförvaltningens erfarenheter pekar på att det är särskilt tidskrävande i ärenden som rör oseriösa aktörer, vilka i större omfattning kommer beröras av sanktionsavgifterna. Det föreslås ingen kompensation för kommunerna i förslaget.

Någon prövning av barnets bästa har inte genomförts i utredningen.

Miljöförvaltningens bedömning

Miljöförvaltningen är positiv till utredningens förslag och välkomnar denna översyn så att miljöbrottsligheten kan bekämpas så effektivt som möjligt från samhällets sida. Miljöförvaltningen delar utredningens bedömning att nuvarande bestämmelser med åtalsanmälningar sällan leder till någon påföljd och därmed blir ineffektivt. En sanktionsväxling så att fler överträdelse i stället hanteras med sanktionsavgifter ger både snabbare handläggningstider samtidigt som tid frigörs för brottsutredande myndigheter, som då kan fokusera på grövre kriminalitet inom miljöområdet.

Kommentar [KH1]: Något jag funderar på är om vi även ska nämna eventuella svårigheter med att delge besluten till de här typerna av aktörer? I utredningens nämns ju att oseriösa verksamhetsutövare kan motverka eller förhindra tillsyn och tillsynsåtgärder bland annat genom att undvika delgivning, men såvitt jag kan se går de inte närmare in på just den problematiken. Jag la in någon kort mening som förslag på att nämna att delgivningen tidigare varit ett problem och att det riskerar att vara det med sanktionsavgifterna.

Miljöförvaltningen vill även påtala vikten av att kommande översyn av sanktionsavgifterna behöver ha nivåer där det blir kännbart vid överträdelser, annars riskerar effekten av utredningens intention att utebli. I annat fall skulle sanktionsavgifterna inte leva upp till EU-rättens krav, om att sanktioner ska vara effektiva, proportionerliga och avskräckande. Förvaltningen ser även att det finns en risk för fler försök till otillåten påverkan av både inspektörer och förtroendevalda, när sanktioner ska beslutas. Detta behöver beaktas i det kommande arbetet om förslaget träder i kraft.

Miljöförvaltningen ställer sig även positiva till att det inrättas samordningsfunktioner, där kommunen kan delta i kartläggningsarbetet. Detta är ett viktigt forum för att sprida kunskap om vilka tillsynsåtgärder, som kan vidtas för att få effekt i att förbygga och upptäcka miljöbrottslighet.

Miljöförvaltningen delar utredningens bedömning om vikten av samverkan mellan myndigheter. Förvaltningen har goda erfarenheter av myndighetssamverkan, bland annat inom ramen för Tryggare Malmö, som kunnat öka effekten av det gemensamma arbetet.

Vidare ser miljöförvaltningen en risk för ökad administration i arbetet med delgivning av vissa aktörer. Om en miljöskaktionsavgift ska kunna dömas ut behöver först beslutet delges, vilket ofta är svårt vid kontakter med oseriösa aktörer. Miljöförvaltningen anser därmed att det kan finnas behov av att se över delgivningsförfarandet för att sanktionsväxlingen ska få avsedd effekt.

Miljöförvaltningen vill även understryka behovet av tydlig vägledning från statliga myndigheter, för att skapa enhetliga bedömningar i landet. Detta gäller särskilt möjligheten till nedsättning av miljöskaktionsavgifter och bedömningar vid lämplighetsprövningen.

Ansvariga

Rebecka Persson

Miljödirektör

Arvid Nordland

Avdelningschef Livsmedelskontroll